

Plan Nederland en NiZA, het Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika, krijgen van minister Van Ardenne voorlopig geen subsidie meer. Zijn het daarom slechte organisaties? Winnaars en verliezers over de harde oordelen uit Den Haag. 'Hebben we een keer een vier, worden we meteen van school gestuurd.'

Leve de subsidietombola!

Toen het verlossende telefoontje van het ministerie kwam, was directeur Els Hekstra van International Child Support (ICS) niet op kantoor in Nunspeet. Samen met medewerkers van Afrikaanse en Aziatische partnerorganisaties zat ze middenin een workshop in het voormalige Klooster Cenakel in Soesterberg. En de mobieltjes stonden uit.

De op de Veluwe achtergebleven stafleden van ICS wisten niet wat ze hoorden toen het ministerie van Buitenlandse Zaken belde dat het christelijke samenwerkingsverband waarmee ICS subsidie had aangevraagd, voor de komende vier jaar ruim 23 miljoen kreeg toebedeeld. (ICS werkt samen met KidsRights, Net4kids, Wilde Ganzen en het Zeister-Zendinggenootschap – red.). In de ranglijsten van het ministerie was ICS opeens geen kleine organisatie meer, maar een van de grotere. De collega's in Nunspeet kochten taart en koersten met de auto ogenblikkelijk richting Soesterberg.

Eenmaal daar had het weinig zin door te gaan met de workshop. De Afrikanen begonnen een rondedans en aarzelend, maar niettemin even gelukkig over het toegekende geld, volgden de Nederlanders en de Aziaten, vertelt Hekstra. Uiteindelijk stond iedereen te zingen en te dansen. 'De tekst van het lied kan ik me niet herinneren, maar het was prachtig. De timing had niet beter gekund. Schitterend om samen met onze partners dit goede nieuws te ontvangen.'

Nieuw verdeelsysteem

ICS wordt alom beschouwd als de grote winnaar van de ontknoping van de subsidietombola van minister Van Ardenne. Aan het begin van haar ministerschap kondigde de CDA-bewindsvrouw aan dat ze met een nieuw verdeelsysteem voor de maatschappelijke hulporganisaties zou komen. De nadruk moest weer op medefinanciering komen te liggen: organisaties zouden voortaan 25 procent van hun inkomsten uit andere bronnen, bijvoorbeeld van donateurs of van de Europese Unie (EU), moeten binnenhalen. Daarnaast stelde de minister hogere eisen aan de aanvraag. Vele honderden vragen over toekomstige plannen, over resultaten uit het verleden en mogelijke impacteffecten in de toekomst moesten

beantwoord worden. De tijd vraagt nu eenmaal om kritische verantwoording, beargumenteerde de minister.

Niet iedereen was daar gelukkig mee. Drie organisaties, ICCO, het KIT en SNV, presteerden het zelfs om half april, een week voor de door Van Ardenne gestelde deadline, een rapport uit te geven dat lijnrecht tegen het beleid van de minister inging. Een commissie onder leiding van oud-minister Hans Dijkstal concludeerde dat het meten van effecten in de ontwikkelingssamenwerking is doorgeplagd. SNV-directeur Dirk Elsen, die voor zijn organisatie een geprivilegieerde positie heeft bedongen, riep dat de 'zoektocht naar de heilige graal' nu eindelijk afgelopen moest zijn. Het gevaar bestaat, meende Dijkstal cum suis, dat het innovatieve karakter van de Nederlandse ontwikkelingshulp ver-

kend', zegt ze. 'Bovendien is er nog steeds een hoop werk te doen. We hebben het geld, maar we moeten het nu allemaal waarmaken.'

Rapportcijfer

De minister heeft in totaal 2,1 miljard euro toegekend aan 58 organisaties. De grootste bedragen gaan naar de interkerkelijke organisatie ICCO (525 miljoen), Oxfam Novib (509 miljoen) en Cordaid (421 miljoen, 62 miljoen minder dan aangevraagd). Bijna twee keer zoveel clubs hadden om subsidie gevraagd. Van al die organisaties is aan de hand van de aanvraag door een onafhankelijke commissie een analyse gemaakt. In die adviescommissie zaten twee mensen die verstand hebben van ontwikkelingsamenwerking, de hoogleraren Isa Baud en Hans Opschoor. De commissie stond

Hoezo kun je ontwikkelingshulp niet meten? Je moet gewoon je best doen!

loren zou gaan en dat organisaties vanwege de nieuwe eisen alleen nog maar makkelijk te kwantificeren projecten en makkelijk aan het publiek te verkopen thema's zouden beginnen.

Al direct na het verschijnen van het Dijkstal-rapport kwam Els Hekstra van ICS in het geweer. Hoezo kun je ontwikkelingshulp niet meten? Je moet gewoon je best doen! ICS werkte al enige tijd met verschillende universiteiten in de projectgroep Poverty Action Lab om nieuwe meetmethoden uit te proberen. De resultaten waren, zei Hekstra in het meinumner van *onzeWereld*, veelbelovend. Over Dijkstal was ze duidelijk: 'Hoe kun je het over effectiviteit van hulp hebben als je je alleen beperkt tot Nederland?'

Dat haar club nu de grootste winnaar is, vindt ze natuurlijk leuk. Maar, in alle bescheidenheid, 'winnaar' zou ze zichzelf niet willen noemen. 'We hebben er hard voor gewerkt en we hebben altijd gedacht dat we het zouden krijgen. Wel was het een grote verrassing dat we nu tot de grote organisaties worden gere-

onder voorzitterschap van communicatieadviseur Leendert Bikker. Verder werd technisch advies ingewonnen bij managementadviesbureau Berenschot.

Alle 114 organisaties die subsidie hadden aangevraagd, kregen van de commissie een soort rapportcijfer. Op verschillende onderdelen konden scores worden gehaald. De totaalscore was maximaal 100. Maar terwijl op school een 5,5 genoeg is om over te gaan naar het volgende jaar, moesten de hulpclubs bij de zogenoemde 'organisatietoets' tenminste 65 punten scoren. Hierdoor vielen na de analyse van de commissie meteen twee organisaties buiten de boot. Het Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika (NiZA) en Plan Nederland, het voormalige Foster Parents Plan, moeten het daarom de komende vier jaar zonder geld van het ministerie doen. Beide organisaties verwachten fors te moeten snijden in projecten en het personeelsbestand.

Vooraf bij Plan Nederland kwam de klap hard aan. Zes jaar geleden was de club door de voorganger van Van Ardenne,

EEN GREEP UIT DE WINNAARS

ICCO	525.000.000
IKV/Pax Christi	15.090.000
Hivos	260.890.000
Oxfam Novib	509.000.000
Terre des Hommes	32.000.000
Milieuorganisatie IUCN	29.895.554
ICS	23.579.354
Woord en Daad	20.190.485
Solidaridad	20.130.000
Schone Kleren Campagne	2.106.489

EEN GREEP UIT DE VERLIEZERS

Cordaid	421.830.126	(aangevraagd 483.338.000)
Plan Nederland	0	(aangevraagd 144.000.000)
NIZA	0	(aangevraagd 28.266.263)
Right to Play	0	(aangevraagd 9.567.628)
World Aids Campaign	0	(aangevraagd 9.261.237)
Music May Day Foundation	0	(aangevraagd 3.400.000)
Evert Vermeer Stichting	0	(aangevraagd 626.880)
African Parks Foundation	0	(aangevraagd 9.690.227)
Center for International Legal Cooperation	0	(aangevraagd 6.290.632)
Hubert Bals Fonds	0	(aangevraagd 1.400.000)

PvdA-minister Eveline Herfkens, na veel soebatten toegelaten tot het afgeschermde elitecorps van de Nederlandse ontwikkelingshulp, de groep van Medefinancieringsorganisaties (MFO's). Voor de periode 2007-2010 had Plan 144 miljoen euro aangevraagd. Maar het werd helemaal niets. De organisatie kreeg van de commissie-Bikker zestig punten. Vooral de kwaliteit van het zogenoemde partnerbeleid liet te wensen over. Al langer bestaan daar in het wereldje van de ontwikkelingssamenwerking twijfels over. Anders dan het ministerie graag wil, werkt Plan in de ontwikkelingslanden liever via de eigen veldkantoren dan met lokale organisaties. Ook slaagt Plan er te weinig in resultaten van het werk zichtbaar te maken en is de organisatie, volgens de

commissie, niet doelmatig genoeg. De kersverse Plan-directeur Luuk Boon was diep teleurgesteld. Hij is bang, zei hij in het vakblad *Vice Versa*, dat het beeld zal ontstaan dat Plan een slechte organisatie is. In alle officiële reacties laat Plan weten juist altijd door hetzelfde ministerie goed beoordeeld te zijn. Extra wrang voor Plan is dat Boons voorganger, de vorig jaar na een intern conflict opgestapte Meindert Witvliet, als consultant heeft meegewerkt aan de succesvolle subsidieaanvraag van ICS uit Nunspeet. Plan zal de beslissing van Van Ardenne aanvechten.

Invuloefening

Dat zal NiZA ook doen. Directeur Peter Hermes is 'verbijsterd'. In de evaluatie van de Thematische Medefinanciering,

de voorloper van het huidige subsidiestelsel, kwam zijn organisatie altijd goed uit de bus. 'Nu hebben ze andere criteria gebruikt en is wel erg negatief naar onze zaak gekeken', zegt hij. 'Men heeft volstrekt geen rekening gehouden met evaluaties uit het verleden. Er is slechts cijfermatig gekeken naar onze invuloefening. Ze wilden cijfers zien.' Dat bleek lastig. 'Het is makkelijk als je kunt zeggen dat je honderden schooltjes in Congo hebt gebouwd. Maar wat als de volgende dictator ze weer afbreekt? Wij doen daarom aan capaciteitsopbouw en solidariteitswerk. We proberen de mensen weerbaarder te maken. Maar zo iets kun je kwantitatief nauwelijks duiden. De commissie heeft van capaciteitsopbouw althans niets begrepen.'

Tot half november, de deadline van de beroepsprocedure, zal Hermes alles doen om het ministerie te laten zien dat hij wel degelijk voldoet aan de eis om 25 procent eigen geld binnen te halen, het zogeheten 'drempelcriterium'. Hermes: 'In de beschikking staat dat we in 2003 en 2004 weinig succesvol zijn geweest met institutionele fondsenwerving. Inderdaad hebben we in die jaren weinig geld van bijvoorbeeld de EU gekregen. Maar die eis dat het 25 procent moest zijn, kwam er pas in 2005. Nu zijn we de eerste successen aan het binnenhalen en ik ben ervan overtuigd dat we eind 2006 al op een kwart zitten.' NiZA scoorde echter ook slecht op de 'organisatietoets' en de 'voorsteltoets'. Hermes: 'Het was puur een papieren exercitie waarbij totaal geen rekening werd gehouden met het feit dat wij een aardige reputatie hebben. Jaar in jaar uit haalden we negens en tiens. Nu hebben we een keer een viertje en we worden direct van school gestuurd.' Maar juist op school word je geacht de vragen van de meester goed te lezen, benadrukt Els Hekstra. 'Je moet het zien

'We proberen mensen weerbaarder te maken. Maar hoe moet je dat kwantitatief duiden?'

'Iedereen wist dat deze subsidieaanvraag uitbesteed zou worden en dat mensen die niet uit de sector komen, ernaar zouden kijken'

als een proofwerk. Je kunt nog zo slim zijn, maar als je geen antwoord geeft op de vragen die gesteld worden, dan krijg je een onvoldoende. Iedereen wist dat deze subsidieaanvraag uitbesteed zou worden en dat mensen die niet uit de sector komen, ernaar zouden kijken. Dan is het zaak zo nauwkeurig mogelijk alles in te vullen.'

Kwaliteitswaarborg

Was de subsidieaanvraag inderdaad slechts een papieren exercitie die niets zegt over de kwaliteit van de organisaties? Nico Roozen van Solidaridad, bekend van de Max Havelaarkoffie, vindt dat 'echt onzin'. 'Natuurlijk zijn er bij dit soort subsidieaanvragen altijd uitwassen', zegt hij. 'Het heeft ook mij het hele paasweekend gekost om alles ingevuld te krijgen. De formats zijn soms heel strak en er zaten af en toe rare vragen in, maar louter een papieren exercitie was het niet. Het is toch alleen maar goed dat er nagedacht wordt over

de impact van ontwikkelingsinterventies? Het is toch alleen maar goed dat er een kwaliteitswaarborg in zit?'

Van alle organisaties haalde Solidaridad met 88 punten de hoogste score. Juist het innovatieve karakter van de organisatie, de wijze waarop wordt samengewerkt met het bedrijfsleven en de effectiviteit werden volgens Roozen geprezen. En hij heeft natuurlijk zorgvuldig over de antwoorden op de vragen nagedacht. Toch kreeg hij niet het volle pond. In plaats van de aangevraagde 32 miljoen moet Solidaridad het de komende jaren met 20 miljoen doen – overigens nog altijd een forse stijging ten opzichte van de vorige subsidieronde. Het ministerie wil voorkomen dat organisaties te snel groeien. Roozen vindt dat teleurstellend. Hij vindt dat hij voldoende aanneemelijk heeft gemaakt dat Solidaridad die groei aankan. Bovendien, zegt hij, meet de overheid met twee maten. Agriterra, een organisatie voor agrarische ontwikkeling in de Derde Wereld, hoefde niet

in het nieuwe stelsel subsidie aan te vragen en kreeg van de minister in één keer 40 miljoen euro. Roozen: 'Dat lijkt me volstrekt willekeurig.'

Maar over het geheel genomen is Roozen blij met het nieuwe subsidiestelsel. Hij vindt dat de uitkomst ook daadwerkelijk iets zegt over de kwaliteit van organisaties. Wie het daarmee oneens is, moet zich achter de oren krabben. Roozen: 'Een bedrijfsplan maak je toch niet alleen voor de minister? In eerste instantie maak je zo'n strategische planning voor de kwaliteit van je eigen beleid. Deze manier van denken stimuleert je lerend vermogen. Ontwikkelingsorganisaties moeten echt weg uit die sfeer van gebrek aan professionaliteit. Wat dat betreft kunnen we nog veel leren van het bedrijfsleven.' Hekstra beaamt dat. De subsidieaanvraag heeft haar organisatie 'een enorme boost' gegeven. 'Het heeft ons op scherp gezet. We weten nog beter wat we willen, wat we kunnen en hoe we dat moeten doen.' ■